

**ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ ГАЛУЗІ НАУКИ
«СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ» ТА ЇЇ ВПРОВАДЖЕННЯ
В ОСВІТНІ ПРОГРАМИ ЗВО М. КИЄВА**

Маруховська-Картунова О. О.

*кандидат філософських наук, доцент, зав. секції суспільних наук,
доцент кафедри іноземних мов та загальноосвітніх дисциплін,
Університету економіки та права «КРОК»
м. Київ, Україна*

Нестеряк Ю. В.

*кандидат філологічних наук із спеціальності «журналістика»,
доктор наук з державного управління, професор, доцент,
завідувач кафедри соціальних комунікацій та аудіовізуального
мистецтва
Київського міжнародного університету
м. Київ, Україна*

Актуальність проблеми становлення, інституціоналізації та впровадження в освітні програми закладів вищої освіти України нової галузі науки «Соціальні комунікації» полягає в тому, що ця галузь була фактично визнана на державному рівні у науковому та освітньому середовищі України, коли Кабінет Міністрів України постановою № 1718 від 13.12.2006 р. під назвою «Про доповнення переліку галузей науки, з яких може бути присуджений науковий ступінь» встановив доповнення цього переліку такими галузями науки, як: «культурологія» та «соціальні комунікації» [1].

Пізніше, через рік, 14.12.2007 р. наказом Вищої атестаційної комісії України № 867 «Про внесення змін і доповнень до Переліку спеціальностей, за якими проводяться захисти дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата наук і доктора наук, присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань» було запроваджено *нову галузь наукового знання та окремий науковий напрям з шифром 27 «Соціальні комунікації»*. Згідно цього наказу ВАК України до нового наукового напрямку 27 «соціальні комунікації» увійшли 7 таких нових наукових спеціальностей, як: 27.00.01 – теорія та історія соціальних комунікацій; 27.00.02 – документознавство, архівознавство; 27.00.03 – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство; 27.00.04 – теорія та історія журналістики; 27.00.05 – теорія та історія видавничої

справи та редагування; 27.00.06 – прикладні соціально-комунікаційні технології; 27.00.07 – соціальна інформатика [2].

Таблиця 1

Шифр	Галузь науки, група спеціальностей, спеціальність	Галузь науки, за якою присуджується науковий ступінь
<u>27</u>	<u>СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ</u>	
27.00.01	Теорія та історія соціальних комунікацій	соціальні комунікації
27.00.02	Документознавство, архівознавство	соціальні комунікації, історичні
27.00.03	Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство	соціальні комунікації, історичні
27.00.04	Теорія та історія журналістики	соціальні комунікації
27.00.05	Теорія та історія видавничої справи та редагування	соціальні комунікації
27.00.06	Прикладні соціально-комунікаційні технології	соціальні
27.00.07	Соціальна інформатика	соціальні комунікації

Складено авторами тез на основі джерела [2].

Виходячи з вищезазначеного наказу ВАК України, з 2008 року кандидатів наук з соціальних комунікацій визначали за спеціальностями наукової галузі «соціальні комунікації», а не як раніше кандидатів філологічних наук за науковою спеціальністю «журналістика». Пізніше, у зв'язку з постановою КМУ «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» від 29.04.2015 року № 266 [3], науково-педагогічні колективи ЗВО України стикалися зі складнощами, пов'язаними «зі звуженням соціальнокомунікаційної предметної сфери досліджень до вузько журналістичнознавчої, залишаючи поза увагою» такі сфери, як видавнича справа, реклама, піар, медіакомунікації та медіадослідження. «Таке звуження предметного поля досліджень негативно відбивається на науці, а також, у випадку неможливості відмовитися від предметів досліджень, що виходять за рамки власне журналістики, веде до розширення та розмивання поняття «журналістика». Однак деінституціалізація наукової думки про соціальні комунікації вивела цю наукову думку на рівень методології, поняття з галузі соціальних комунікацій стають методологічною основою журналістичнознавства, а соціальнокомунікаційний підхід, як науковий підхід, стає методологією журналістичнознавчих досліджень...». Таким чином, можна зробити висновок, що наука про журналістику існує як

«галузь інтегративного, міждисциплінарного соціальнокомунікаційного знання з акцентом на власне журналістській компоненті досліджень або у зіставленні з нею» [4, с. 3].

Тому поступово в останнє десятиліття у ЗВО України почали відкриватися нові освітні, освітньо-професійні та освітньо-наукові програми відповідно на першому (бакалаврському), другому (магістерському) та третьому (PHD) рівнях вищої освіти. Причому, слід відзначити, що Міністерство освіти і науки України звернуло увагу на те, що «ядром вищої освіти, яке визначає її зміст, сутність здобутої освіти, присвоєних кваліфікацій, є освітні програми, а не спеціальності. Галузі знань і спеціальності встановлюють загальну рамку» [5, с. 34].

В цьому зв'язку варто підкреслити, що мета нашого дослідження полягає в тому, щоб зробити стислий аналітичний огляд у вигляді таблиці № 2 на основі джерела <https://vstup.osvita.ua/>[6], які саме освітні, освітньо-професійні та освітньо-наукові програми на базі спеціальності 061 «Журналістика» представлені для вступників ЗВО м. Києва в Україні. Окремим цікавим питанням можна вважати чи пов'язані вони з науковою галуззю «Соціальні комунікації».

Таблиця 2

Аналітичний огляд ОП, ОПП та ОПН спеціальності 061 «Журналістика» у ЗВО м. Києва

Назва університету	Інститут Факультет Кафедра	Назва та шифр спеціальності	Назви освітніх (ОП) та освітньо-професійних (ОПП) та освітньо-наукових (ОПН) програм за рівнями вищої освіти		
			Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Другий (магістерський) рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти Доктор філософії (PHD)
1	2	3	4	5	6
1. Київський національний університет імені Тараса Шевченка	Навчально-науковий інститут журналістики Кафедра соціальних комунікацій	Галузь: Журналістика Спеціальність: 061 Журналістика	Освітня програма «Журналістика та медіакомунікації»; ОП «Реклама та зв'язки з громадськістю»	ОПП «Журналістика та медіакомунікації»	ОПН (PHD) Спеціальність: 061 Журналістика

Продовження таблиці 2

1	2	3	4	5	6
2. Національний університет «Кієво-Могилянська Академія» (НАУКМА)	Факультет соціальних наук і соціальних технологій	Галузь: Журналістика Спеціальність: 061 Журналістика	Кафедра зв'язків з громадськістю ОП «Зв'язки з громадськістю»	Кафедра «Могилянська школа журналістики» ОП «Журналістика» Кафедра зв'язків з громадськістю ОП «Зв'язки з громадськістю»	Кафедра «Могилянська школа журналістики» ОНП «Медіа та комунікації»
3. Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського	Навчально-науковий видавничо-поліграфічний інститут	Спеціальність: 061 Журналістика	ОП Видавнича справа та редагування; ОП «Реклама і зв'язки з громадськістю»	ОП «Видавнича справа та редагування»; ОП «Реклама і зв'язки з громадськістю»	ОНП (PHD) «Соціальні комунікації, журналістика»
4. Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (КНЕУ)	Факультет управління персоналом, соціології та психології Кафедра соціології	Галузь: 05 «Соціальні та поведінкові науки», Спеціальність: 054 «Соціологія»	Освітня програма «Соціальні та медіа-комунікації» *Освітня кваліфікація: бакалавр з соціології	---	---
5. Національний авіаційний університет (НАУ)	Факультет міжнародних відносин Факультет лінгвістики та соціальних комунікацій	Спеціальність: Журналістика Галузь: 02 «Культура та мистецтво», спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»	ОП «Журналістика»; ОП «Реклама і зв'язки з громадськістю»; ОП «Інформаційна аналітика та соціальні комунікації»	ОПП «Журналістика»; ОПП Документознавство та інформаційна діяльність»	ОНП «Міжнародна журналістика» (неакредитована)

Продовження таблиці 2

1	2	3	4	5	6
6. Київський національний університет культури та мистецтв (КНУКіМ)	Факультет PR, журналістики та кібербезпеки	Галузь: Журналістика Спеціальність: 061 Журналістика	ОП «Реклама та зв'язки з громадськістю»; ОП «Інтернет-журналістика та блогінг»	ОПП «Журналістика»	----
7. Український державний університет імені Михайла Драгоманова	Факультет соціально-політичних наук Кафедра соціології та публічних комунікацій	Галузь: 05 Соціальні та поведінкові науки Спеціальність 054 Соціологія	054 Соціологія ОПП «Соціальні комунікації та PR-технології» *Кваліфікація: бакалавр з соціології	Галузь: 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальність 054 Соціологія ОПП «Соціальні комунікації та PR-технології» *Кваліфікація: магістр з соціології	Ступінь вищої освіти – Доктор філософії (PhD) Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки Спеціальність – 054 Соціологія
8. Київський столичний університет імені Бориса Грінченка	Факультет журналістики Кафедра журналістики	Спеціальність 061 Журналістика	ОП «Видавнича справа та редагування»; ОП «Реклама і зв'язки з громадськістю»; ОП «Міжнародна журналістика»	ОП «Журналістика» ОП «Реклама і зв'язки з громадськістю»; ОП «Видавнича справа та редагування»; ОП «Міжнародні медіа та цифрові комунікації»	Доктор філософії Спеціальність: «Журналістика»
9. Київський національний університет технології та дизайну	Навчально-науковий інститут права та сучасних технологій	Галузь: 05 Соціальні та поведінкові науки Спеціальність: 054 Соціологія	ОП «Соціальні комунікації» *Кваліфікація: бакалавр з соціології	---	---

Складено авторами тез на основі джерела [6].

Підсумовуючи вищенаведене, необхідно зробити *висновки*, що: по-перше, на спеціальності 061 «Журналістика» для вступників

м. Києва представлено багато цікавих новітніх освітніх та освітньо-професійних програм, пов'язаних з науковою галуззю «Соціальні комунікації»: «Журналістика та медіакомунікації», «Медіа та комунікації», «Соціальні комунікації та PR-технології», «Міжнародні медіа та цифрові комунікації» та ін. По-друге, однак, слід зауважити, що в тих ЗВО м. Києва, де немає спеціальності «Журналістика», а є спеціальність 054 «Соціологія» існуючі ОП та ОПП під назвою «Соціальні комунікації» представляють освітні кваліфікації – *бакалавр з соціології або *магістр з соціології, що не зовсім відповідає фаховим компетентностям та програмним результатам навчання з журналістики. Ці дискусійні проблеми мають бути перспективою подальших системних аналітичних досліджень.

Література:

1. Про доповнення переліку галузей науки, з яких може бути присуджений науковий ступінь: постанова Кабінету Міністрів України від 13.12.2006 р. № 1718. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1718-2006-%D0%BF#Text> (дата звернення: 19.05.2024).

2. Про внесення змін і доповнень до Переліку спеціальностей, за якими проводяться захисти дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата наук і доктора наук, присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань: наказ Вищої атестаційної комісії України від 14.12.2007 № 867. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1398-07#Text> (дата: 19.05.2024).

3. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 р. № 266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.05.2024).

4. Відомості про самооцінювання освітньо-наукової програми 37075 «Журналістика» спеціальності 061 «Журналістика» рівня вищої освіти «Доктор філософії» ЗВО Київський національний університет імені Тараса Шевченка. URL: <https://knu.ua/pdfs/official/accreditation/061/37075-journalism.pdf> (дата звернення: 20.05.2024).

5. Доповідь про якість вищої освіти в Україні, її відповідність завданням сталого інноваційного розвитку суспільства у 2022 році / за ред. А. Бутенка, О. Єременко, Н. Стукало. К.: Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, 2023. 59 с.

6. Сайт інформаційної системи «Вступ.ОСВІТА.UA» отримано з ЄДЕБО. URL: <https://vstup.osvita.ua/> (дата звернення: 21.05.2024).